

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

Розробник: Мороз С.О., к.с.н., асистент кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
В.о. зав. кафедри теорії та історії соціології

Малес Л.В.

Протокол № 25 від «28» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціологічні теорії міста та урбанізації

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії Червінська Т.Г.

Форма навчання денна
Навчальний рік 2020/2021
Семестр 3
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладачі: Мороз С.О.

Пролонговано: на 20/2021 н.р. «28» серпня 2021 р.

на 20/20 н.р. « » 20 р.

КИЇВ – 2020

1. **Мета дисципліни** – з опорою на першоджерела та результати соціологічних досліджень формування у студентів комплексу знань, пов'язаних з науковим розумінням витоків та змісту концептуальних стратегій соціологічного осмислення урбанізаційних процесів як важливого елементу розвитку суспільств на сучасному етапі.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. *Знати базові методи аналізу соціологічної інформації*
2. *Знати теоретичні основи класичних соціологічних теорій*
3. *Вміти працювати з науковою літературою та періоджерелами*

3. **Анотація навчальної дисципліни:** Дисципліна спрямована на формування професійних навичок соціологічного аналізу щодо поглибленого розуміння змісту тенденцій розвитку сучасної соціологічної теорії, які визначаються посиленням уваги соціологів до дослідження урбанізаційних новітніх соціальних змін в контексті історико-соціологічного огляду генези та розвитку соціологічних теорій міст з позицій представників різних парадигмальних орієнтацій.

Знання та професійні вміння після завершення вивчення даної дисципліни сприятимуть аналітичному осмисленню функціонування міста, в тому числі що стосується його внутрішньої структури; взаємопов'язаності з суміжними процесами (індустріалізація та глобалізація) та складових частин (соціальна інфраструктура). Дисципліна відноситься до вибіркового блоку дисциплін «Соціологія урбанізації та глобалізації».

4. **Завдання (навчальні цілі):**

- 1) розвиток наукових уявлень про витoki, базові положення, понятійно-категоріальний апарат та основні пізнавальні суперечності класичних та сучасних соціологічних теорій міст та урбанізації;
- 2) освоєння способів та методів соціологічного дослідження міста як соціально-просторової спільності;
- 3) опанування соціологічних поглядів щодо специфіки проявів урбанізаційних процесів в різних соціальних просторах, пояснення причин їх пришвидшеного поширення в межах капіталістичного та сучасного типів суспільств, а також перспектив подальшого розвитку.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- здатність аналізувати зміст і спрямованість соціальних процесів урбанізації та глобалізації (фк52)

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)				
Код	Результат навчання	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1.1	Причини включення міста до предметної сфери соціології та подальший розвиток даного вектору досліджень в класичних соціологічних теоріях.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Контрольна робота, практичні завдання	20
1.2	Основи та принципи соціологічних теорій міст та урбанізації в сучасних парадигмальних перспективах	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Контрольна робота, практичні завдання	25
2.1	Застосовувати інформацію щодо сучасних процесів дослідження міських феноменів, соціальних груп, процесів міського середовища в процесі підготовки аналітичних звітів	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	практичне завдання, аналітичне підсумкове завдання	30
2.2	Використовувати методи аналізу, порівняння та оцінки змісту актуальних дискусій в сучасній соціології щодо визначення ролі міст у суспільному житті.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	практичні завдання, аналітичне підсумкове завдання	25

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)			
	1.1	1.2	2.1	2.2
Демонструвати навички сприйняття й аналізу текстів, присвячених проблемам урбаністики та глобалістики (прн56)	+	+		+
Демонструвати навички публічних виступів та письмового аргументованого викладення власної точки зору щодо проблем урбанізації та глобалізації в Україні та в сучасному світі (прн58)			+	+

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

- **семестрове оцінювання:**

1. Робота на практичних заняттях протягом семестру з тем 1-9 РН 1.1, РН 1.2 – 35 балів/20 балів
2. Кр 1 з тем 1-3, РН 1.1, РН 1.2 – 15 балів/ 10 балів
3. Кр 2 з тем 4-6, РН 2.2, РН 2.1 – 15 балів/ 10 балів
4. Аналітичне підсумкове завдання з тем 7-9, РН 2.1, РН 2.2 – 35 балів/20 балів

- **підсумкове оцінювання: залік**

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Робота на практичних заняттях – протягом семестру
2. Кр 1 з тем 1-3 – після вивчення теми 3
3. Кр 2 з тем 4-6 – після вивчення теми 6
4. Аналітичне підсумкове завдання з тем 7-9 – після вивчення теми 9

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	С/Р
1. Генеза становлення уявлень про урбанізаційні процеси та місто як соціальний феномен у соціології.				
1.	Місто та урбанізація крізь призму досліджень виробничо-економічного підходу класиків соціологічної думки	2	2	-
2.	Соціокультурна парадигма вивчення міста в соціології	6	6	8
3.	Урбаністичні та антиурбаністичні ідеї в українській соціологічній думці XIX- першої половини XX століття	4	2	8
Контрольна робота 1			2	
2. Актуальні аспекти дослідження структури міського середовища в сучасних соціологічних теоріях				
4.	Соціальна група як елемент соціальної структури суспільства	4	4	8
5.	Суб'єкти міського простору, їх ролі та функції	2	2	8
6.	Феноменологічна концепція урбаністики	2	2	8
Контрольна робота 2			2	
3. Соціологічні дослідження динаміки соціальних груп				
7.	Динамічні процеси міського життя	4	4	8
8.	Соціологічний підхід до конструювання та проєктування міст	-	4	6
9.	Образ міста в сучасному українському соціологічному дискурсі	2	2	6
Аналітичне підсумкове завдання				
Всього:		26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні заняття - 34 год.

Самостійна робота - 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Вагин В. Городская социология / В. Вагин. – М., 2000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.auditorium.ru/books/96/>.
2. Вирт, Л. Избранные работы по социологии [Текст]: Сб. переводов / Л. Вирт; пер. англ.; отв. ред. Л.В. Гирко. – М.: ИНИОН, 2005. – 244 с. с.93-138.
3. Малес Л. В. Декомунізація столиці: зміни в урбанізації (методи, перші результати) / Л. В. Малес // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. - 2016. - Вип. 36. - С. 62-67.
4. Малиш Л. Престиж професій міського та сільського населення різних країн / Ліна Малиш // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2019. – с.139-145.
5. Парк Р. Город как социальная лаборатория / Р. Парк, Э. Берджес [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sociologica.ru/cont005.html>.

6. Соціологія міста: навчальний посібник / [Л. В. Малес, В. В. Серeda, М. О. Соболевська, Ю. Г. Сорока та ін.]; за заг. ред. О. К. Міхасевої. – Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. – 464 с., с.13-70, с.93-129.
7. Урбаністика: сучасне місто. Онлайн курс на платформі Prometheus [Електронний ресурс] / Міжнародний фонд «Відродження». – Режим доступу до ресурсу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/URBAN101/2015_T1/course/
8. Урбанізація в Україні: соціальний та управлінський аспекти [Текст] / І.М. Салій. – К.: Наук. думка, 2005. – 304 с., с.81-103.
9. Blair A. Ruble The Muse of Urban Delirium: The Arts and Social Change in Transformational Cities / Blair A. Ruble // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018, с.136-151.

Додаткова:

1. Берджес, Э. Рост города: введение в исследовательский проект [Текст] / Э. Берджес // Личность. Культура. Общество. – М., 2002. – Т. 4, № 1-2. – С. 168-181.
2. Бодрийяр, Ж. Город и ненависть [Текст] / Ж. Бодрийяр // Логос. – 1997. – № 9. – С. 107-116.
3. Зиммель Г. Большие города и духовная жизнь / Г. Зиммель // Логос. – 2002. – № 3-4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magazines.russ.ru/logos/2002/3/zim.html>.
4. Горнова Г. В. Конфликт урбанизма и антиурбанизма в западноевропейской философии: идеологические основания/Г. В. Горнова // Прикладное и фундаментальное в конфликтологии. – Омск:Изд-во ОмГПУ, 2012. – С.31– 58.
5. Денисюк А. І. Вивчення міського простору: історичний огляд та перспективи аналізу // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. - 2010, №889, с. 138-141
6. Кастельс, М. Информационный город [Электронный ресурс] / М. Кастельс. – Режим доступа: <http://www.urban-club.ru/?p=92>.
7. Козлова І. В. Право на місто в сучасних українських реаліях: актори та шляхи реалізації (на прикладі м. Львова) / І. В. Козлова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. - 2016. - Вип. 37. - С. 72-78.
8. Куліш П. Листи з хутора // Куліш П. Твори: У 2 т. –К.: Дніпро, 1989. – Т. 2. – С. 244-280.
9. Лефевр А. Производство пространства / А. Лефевр // Социологическое обозрение. – 2002. – № 3. – С. 27. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sociologica.net/s5/sr005.pdf>.
10. Литвинова Т. А. Анализ города: социологическая история Ф. Броделя и историческая социология М. Вебера / Т. А. Литвинова // "Надежды": сб. науч. ст. студентов ФСН ННГУ [сост. и ред. З. Саралиева]. – Новгород, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unn.ru/rus/fl14/k2/students/hopes/9.htm>.
11. Лінцова Н. Ю. Диференціація сільських стилів життя в умовах соціальних трансформацій / Н. Ю. Лінцова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. - 2016. - Вип. 36. - С. 68-74.
12. Міхно Н. К. Семантика "радянського/пострадянського/українського" в просторі сучасного українського міста: досвід ментального картографування / Н. К. Міхно // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. - 2017. - Вип. 39. - С. 188-193.
13. Мороз С.О. До проблеми соціологічного осмислення перешкод трансформацій простору міста Києва крізь призму концепції Яна Гейла // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. - 2018. - Том 3. (38-39) Соціологічні науки. С. 46-53.
14. Мусієздов О. «Місто у свідомості його жителів»: робота Ф. Знанецького в контексті розробки соціологічної концепції міської ідентичності / Олександр Мусієздов // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2016. - Випуск 36. - 36-41.
15. Burova O. Gentrification, urbanization, suburbanization: a comparative analysis of the concepts / Olha Burova // Соціальні виміри суспільства. - 2018. Вип. 10 (21). С. 370–377.